รายงานผลงานเรื่องเต็มการทดลองสิ้นสุด

.....

1. แผนงานวิจัย การวิจัยและพัฒนาการผลิตพืชในระบบเกษตรอินทรีย์

2. โครงการวิจัย การวิจัยและพัฒนาการป้องกันกำจัดศัตรูพืชในการผลิตพืชระบบเกษตรอินทรีย์

กิจกรรมที่ 2 ศึกษาประสิทธิภาพของสารสกัดพืชต่อแมลงศัตรูพืชและแมลงศัตรูธรรมชาติจากแปลงปลูกพืชอินทรีย์

Research and Development on Pest Management in Organic Agricultural System

3. ชื่อการทดลอง การทดลองที่ 2.5 ทดสอบประสิทธิภาพสารสกัดพืช สะเดา ว่านน้ำ และหางไหล (Azadirachtin, β-asarone and Rotenone) ที่มีต่อแมลงศัตรูพืชและแมลงศัตรูธรรมชาติที่พบในแปลงปลูกกระเจี๊ยบเขียว

Efficiency of Neem, Sweet flag and Derris plant extract in controlling pest and its effect on natural enemy in Okra Plot

4. คณะผู้ดำเนินงาน

หัวหน้าการทดลอง นางธิติยาภรณ์ อุดมศิลป์ สังกัด กองวิจัยพัฒนาปัจจัยการผลิตทางการเกษตร

ผู้ร่วมงาน นางสาวศิริพร สอนท่าโก สังกัด กองวิจัยพัฒนาปัจจัยการผลิตทางการเกษตร

นางธนิตา ค่ำอำนวย สังกัด กองวิจัยพัฒนาปัจจัยการผลิตทางการเกษตร

นางพรรณีกา อัตตนนท์ สังกัด กองวิจัยพัฒนาปัจจัยการผลิตทางการเกษตร

กรมวิชาการเกษตร

5. บทคัดย่อ

การทดสอบประสิทธิภาพสารสกัดพืช สะเดา ว่านน้ำ และหาง ต่อแมลงศัตรูพืช และแมลงศัตรูธรรมชาติที่พบในแปลงปลูกกระเจี๊ยบเขียวระบบอินทรีย์ วางแผนการทดลองแบบ CRD 4 ซ้ำ 6 กรรมวิธี ที่ความเข้มข้น 0.5 2.5 5 10 และ 15 เปอร์เซ็นต์น้ำหนักต่อปริมาตร (%w/v) และกรรมวิธีควบคุม จากผลการทดสอบสารสกัดสะเดา พบว่า มีประสิทธิภาพทำให้เพลี้ยจักจั่นฝ้ายตายระหว่าง 9-75 เปอร์เซ็นต์ สารสกัดว่านน้ำ มีประสิทธิภาพทำให้เพลี้ยจักจั่นฝ้ายตายระหว่าง 8-77 เปอร์เซ็นต์ และสารสกัดหางไหล มีประสิทธิภาพทำให้เพลี้ยจักจั่นฝ้ายตายระหว่าง 5-63 เปอร์เซ็นต์ การทดสอบประสิทธิภาพสารสกัดพืชทั้ง 3 ชนิดที่สกัดด้วยน้ำและเอทานอล 30 เปอร์เซ็นต์ ต่อหนอนกระทู้ผัก โดย วางแผนการทดลองแบบ CRD 4 ซ้ำ 6 กรรมวิธี ที่ความเข้มข้น 10 20 30 40 และ 50 เปอร์เซ็นต์น้ำหนักต่อปริมาตร (%w/v) และกรรมวิธีควบคุม พบว่า สารสกัดสะเดาด้วยน้ำ และเอทานอล 30 เปอร์เซ็นต์ มีประสิทธิภาพทำให้หนอนกระทู้ผักตายระหว่าง 49.5-65.5 เปอร์เซ็นต์ และ 59.5-79.5 เปอร์เซ็นต์ ตามลำดับ สำหรับสารสกัดว่านน้ำด้วยน้ำ และเอทานอล 30 เปอร์เซ็นต์ มีประสิทธิภาพทำให้หนอนกระทู้ผักตายระหว่าง 1- 4 เปอร์เซ็นต์ และ 1-30 เปอร์เซ็นต์ ตามลำดับ และสารสกัดหางไหลด้วยน้ำ และเอทานอล 30 เปอร์เซ็นต์ ประสิทธิภาพทำให้หนอนกระทู้ผักตายระหว่าง 2-11.5 เปอร์เซ็นต์ และ 5-31.5 เปอร์เซ็นต์ ตามลำดับ

กรมวิชาการเกษตร

Abstract

The efficiency of neem, sweet flag and derris extract were studied on controlling cotton leafhopper and common cutworm under laboratory condition by using a leaf dipping method. The treatments were arranged in a completely randomized design (CRD). The 3 plant extracts in concentration of 0.5 2.5 5 10 and 15% w/v were effective to control cotton leafhopper. The efficiency of neem, sweet flag and derris extract on controlling cotton leafhopper was 9-75%, 8-7 7 and 5 -6 3 % respectively. The efficiency of neem extract in water and 30% Ethanol at concentration 10 20 30 40 and 50% w/v was 49.5-65.5% and 59.5-79.5% respectively. The efficiency of sweet flag extract in water and 30% Ethanol at concentration 10 20 30 40 and 50% w/v was 1-4% and 1-30% respectively. The efficiency of derris extract in water and 30% Ethanol at concentration 10 20 30 40 and 50% w/v was 2-11.5% and 5-31.5% respectively.

Key words : organic farming, plant extract, botanical pesticides, neem, derris, *Acouruscalamus* L. okra, pest control, natural enemy, cotton leafhopper, common cutworm

ศูนย์วิทยทรัพยากร

6. คำนำ

เนื่องจากประเทศไทยเป็นประเทศเกษตรกรรม ประชาการส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทางการเกษตร สามารถปลูกพืชได้ตลอดทั้งปี และในบางพื้นที่มีการปลูกพืชชนิดเดียวซ้ำๆเดิมอยู่เป็นเวลานาน ทำให้เกิดการแพร่ระบาดของโรคและแมลงศัตรูพืชอย่างรุนแรง จึงทำให้เกษตรกรต้องใช้สารเคมีกำจัดแมลงอย่างต่อเนื่องจนทำให้เกิดปัญหาตามมาหลายประการ การใช้สารเคมีกาจัดศัตรูพืชเป็นจำนวนมากก่อให้เกิดสารเคมีปนเปื้อนในดิน น้ำ และตกค้างอยู่ในผลผลิตทางการเกษตร ทำให้สูญเสียความสมดุลของแมลงศัตรูพืชและแมลงที่เป็นประโยชน์ในทางเกษตร นอกจากนี้ก่อให้คนไทยเกิดปัญหาสุขภาพที่เกิดจากสารเคมีตกค้างมีผลในระยะยาวก่อให้เกิดโรคต่างๆ ตามมาหลายโรคเช่น โรคมะเร็ง โรคเบาหวาน โรคต่อมไร้ท่อ และโรคอื่นๆ ซึ่งกลายเป็นโรคสำคัญอันดับต้นๆ ของคนไทย จากปัญหาดังกล่าวภาครัฐจึงได้มีการส่งเสริมการปรับเปลี่ยนระบบการเกษตรที่ลดการใช้ปุ๋ยเคมีและสารเคมีกำจัดโรคพืชและแมลงขึ้น เป็นระบบเกษตรอินทรีย์ เพื่อให้ผลักดันให้เกษตรกรเข้าใจและเห็นความสำคัญของการผลิตปุ๋ยชีวภาพและสารสกัดจากพืชใช้ในการผลิตพืชอินทรีย์

เกษตรอินทรีย์เป็นระบบการผลิตพืชที่ส่งผลกระทบน้อยต่อระบบนิเวศน์ สิ่งมีชีวิต และสภาพแวดล้อม ช่วยทำให้ผู้ผลิตและผู้บริโภคมีความปลอดภัยจากการใช้สารเคมีน้อยลง ทำให้เกิดความยั่งยืนของการทำการเกษตร โดยการทำเกษตรอินทรีย์เริ่มตั้งแต่การเตรียมพื้นที่ไม่ให้มีการปนเปื้อนของสารเคมี ระบบน้ำต้องมีความสะอาดและปลอดภัย หลีกเลี่ยงการใช้ปุ๋ยเคมีและสารเคมีสังเคราะห์ในการกำจัดแมลงศัตรูพืช ทำให้ทางเลือกในการใช้สารป้องกันกำจัดศัตรูพืชมีไม่มาก การวิจัยการใช้สารสกัดจากพืชจึงมีความสำคัญในการทำเกษตรอินทรีย์ และจากการที่ประเทศไทยมีความหลากหลายทางชีวภาพของพืช ทำให้เป็นโอกาสที่ดีในการนำพืช

ต่างๆ มาทำการวิจัยเพื่อแก้ปัญหาดังกล่าว เป็นลดการใช้สารเคมีในการผลิตผลผลิตจากพืชและเป็นการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในประเทศให้เกิดประโยชน์

ประเทศไทยมีพืชหลายชนิดที่มีศักยภาพเป็นสารกำจัดศัตรูพืช เช่น สะเดา (ขวัญชัย, 2542; Isman, 1997; Klaus, 1995) โล่ติ๊น (วินัย และอารมย์, 2540; Trease and Evan, 1985), ,หนอนตายหยาก (วีระพล และคณะ, 2536; Areekul *et. al.*,1988 และ เทพ และวิจิตรา, 2520) สาบเสือ (มารศรี และอารมย์, 2529) ว่านน้ำและพืชอื่นๆ

สะเดาเป็นไม้ยืนต้น ในเมล็ดสะเดาพบ สาร 3 ชนิด คือ อะซาดิแรคติน (Azadirachtin) ซาแลนนิน (Salannin) และนิมบิน (Nimbin) ซึ่งมี ฤทธิ์ในการป้องกันและกำจัดแมลงศัตรูพืช (รักบ้านเกิด, 2551) โดยสารอะซาดิแรคตินมีประสิทธิภาพ ในการป้องกันกำจัดแมลงศัตรูพืชได้ดีที่สุด มีผลต่อแมลงศัตรูพืชในทุกระยะของชีวิตแมลง โดยเฉพาะระยะตัวหนอนหรือตัวอ่อนจะอ่อนแอเมื่อได้รับสาร อะซาดิแรคติน ซึ่งสารนี้มีสูตรโครงสร้างคล้ายคลึงกับฮอร์โมนลอกคราบของแมลง (molting hormone หรือ ecdysone hormone) มีผลในการยับยั้งการสร้างและการทำ งานของ molting houmone ทำ ให้หนอนไม่สามารถลอกคราบได้ และหนอนจะตายในที่สุด นอกจากนี้ อัญชลี (2556) ได้รายงานผลการศึกษาระดับเซลล์วิทยาของแมลงพบว่าสารอะซาดิแรคตินมีผลโดยตรงต่อการทำงานของการยืดหดตัวของกล้ามเนื้อเรียบ ในกระเพาะส่วนกลางของแมลงทดสอบซึ่งจะมีผลทำให้การย่อยอาหารผิดปกติและ มีผลต่อการกินอาหารของแมลง และมีผลโดยตรงต่อการสร้างฮอร์โมนที่มีผลต่อการสร้าง และสุกแก่ ของไข่ในรังไข่ของแมลงทดสอบ

หางไหลจัดว่าเป็นพืชที่มีศักยภาพชนิดหนึ่งในการนำมาใช้เป็นสารป้องกันกำจัดศัตรูพืช มีสารโรติโนนมีฤทธิ์สามารถกำจัดแมลงและเบื่อปลาได้แต่ไม่มีอันตรายกับคน วินัย และอารมย์ (2540) ได้รายงานการศึกษาสารสกัดจากหางไหล (โล่ติ๊น) เพื่อใช้ในการควบคุมแมลงศัตรูพืชด้วยการใช้ตัวทำละลายอะซิโตนหรือแอลกอฮอล์ในการสกัดและมีการนำไปหาองค์ประกอบและทดสอบฤทธิ์ต่อแมลง ซึ่งผลการทดลอง พบว่า สารสกัดในระดับ 25 มิลลิกรัมต่อลิตร สามารถฆ่าหนอนตาย 50 เปอร์เซ็นต์ ใน 2 วัน และองค์ประกอบทางเคมีส่วนใหญ่ที่พบเป็นสารโรติโนนและอนุพันธ์ จากรายงานของอารมย์ และคณะ (2537) พบว่าโล่ติ๊นสามารถใช้ป้องกันกำจัดแมลงศัตรูพืชได้หลายชนิด เช่น แมลงวัน ไร และหนอนบางชนิด ในแปลงผักและไม้ดอก และตั๊กแตน เป็นต้น

ว่านน้ำ (*Acorus calamus* L.) เป็นพืชที่อยู่ในวงศ์ Araceae มีลำต้นเป็นเหง้าอยู่ใต้ดิน ลักษณะเป็นแท่งค่อนข้างแบน มีใบแข็งตรง รูปร่างแบนเรียวยาว ปลายใบแหลม แตกใบเรียงสลับซ้ายขวาเป็นแผง ใบค่อนข้างฉ่ำน้ำ ดอกมีสีเขียว มีขนาดเล็ก ออกเป็นช่อ มีจำนวนมากอัดกันแน่นเป็นแท่งรูปทรงกระบอก มีก้านช่อดอกลักษณะคล้ายใบ ทั้งใบ ราก และเหง้า มีกลิ่นหอมฉุน เป็นพืชที่ชอบขึ้นบริเวณที่มีความชื้นสูงมากๆ เช่น ในโคลน เลน ริมบ่อน้ำ หรือตามริมหนองบึงทั่วไป เหง้าของว่านน้ำให้น้ำมันหอมระเหยได้ดีและปริมาณมาก เป็นพืชที่นำมาใช้ประโยชน์ในการจัดการกับโรคและแมลงศัตรูพืชทางการเกษตร (มงคล, 2547) มีรายงานว่าน้ำมันหอมระเหยที่สกัดได้จากเหง้าของว่านน้ำมีสารที่มีความเป็นพิษต่อแมลงหลายชนิด โดยสามารถยับยั้งการเจริญเติบโตของแมลง มีผลต่อระบบสืบพันธุ์ การวางไข่ และการเปลี่ยนแปลงรูปร่างของแมลง และยับยั้งการกินอาหารของแมลง เช่น รายงานวิจัยของ Tewary *et al*. (2005) พบว่า น้ำมันหอมระเหยจากเหง้าว่านน้ำสามารถกำจัดเพลี้ย

ไฟ (*A. craccivara*) โดยมีสมบัติเป็นสารฆ่า สารยับยั้งการกิน และสารยับยั้งการเจริญเติบโต Bhonde *et al.* (2002) ทดสอบน้ำมันสกัดจากว่านน้ำกับหนอนกระทู้ผัก *Spodoptera litura* ด้วยวิธี leaf disk bioassay พบว่า สารสกัดสามารถลดการกินอาหารของหนอนกระทู้ผักได้ อีกทั้งงานวิจัยของ Yao *et al.* (2008) พบว่าสารสกัดเอทานอลของว่านน้ำมีฤทธิ์ในการขับไล่ด้วงข้าวโพด (*S. zeamais*) ว่านน้ำสามารถผลิตน้ำมันหอมระเหยจากกระบวนการ secondary metabolism และสาระสำคัญที่พบในน้ำมันหอมระเหยของว่านน้ำคือ β-asarone (Bjornstad *et al*., 2009) สารดังกล่าวเป็นสารหลักที่ทำให้สารสกัดจากว่านน้ำมีฤทธิ์ควบคุมโรคพืชและมีฤทธิ์ร้ายแรงต่อแมลงบางชนิด Koul *et al*. (1990) รายงานว่าสาร β-asarone สามารถยับยั้งการเจริญเติบโตและมีฤทธิ์เป็นสารขับไล่เมื่อทดสอบกับหนอนผีเสื้อกลางคืน (*Peridroma soucia*) Rao *et al.* (2002) รายงานว่าเมื่อนำว่านน้ำ สะเดา และโล่ติ๊น มาผสมในอัตรส่วนต่างๆกัน พบว่าอีตราส่วน 1:1:1 มีผลยับยั้งการเจริญเติบโตและการกินอาหารของตัวอ่อนผีเสื้อกลางคืน (*Earias vittella* (Fab)) ได้ถึง 80 เปอร์เซ็นต์ของกลุ่มควบคุม Wafaa *et al*. (2017.) อธิบายว่าสารสกัดจากพืชส่งผลต่อกระบวนการในการลอกคราบของแมลง (molting) โดยจะไปยับยั้งการสังเคราะห์การสร้างชั้นคิวติเคิล (cuticle) ใหม่ของแมลง ในการเป็นสารฆ่าของสารสกัดจากพืช พิษของสารสกัดจากพืชจะเข้าสู่แมลงทางรูหายใจ (spiracle) ข้อต่อ (joint) รอยต่อระหว่างเนื้อเยื่อ (membrane)

กระเจี๊ยบเขียว *Abelmoschus esculentus* (L.) Moench. เป็นพืชผักส่งออกที่สำคัญชนิดหนึ่งของไทย ตลาดที่สำคัญคือ ประเทศญี่ปุ่นรองลงมาคือ ตลาดยุโรป และตะวันออกกลาง คนญี่ปุ่นนิยมบริโภคกระเจี๊ยบเขียวกันมาก เนื่องจากเป็นพืชที่มีคุณค่าทางอาหารสูงอุดมด้วยวิตามินซีและแคลเซียม นอกจากนี้เมือกในกระเจี๊ยบเขียวยังมีสารจำพวกกัม (gum) และเพคติน (pectin) และมีสารที่มีคุณสมบัติในการป้องกันหลอดเลือดตีบตัน รักษาโรคความดันโลหิต บำรุงสมองลดอาการของโรคกระเพาะอาหาร และขับพยาธิตัวจี๊ดได้ กระเจี๊ยบเขียวเป็นพืชที่มีโรคและแมลงศัตรูเข้าทำลายได้ตลอดระยะการเจริญเติบโต โดยแมลงศัตรูที่สำคัญ ได้แก่ เพลี้ยไฟ เพลี้ยจักจั่น แมลงหวี่ขาว หนอนเจาะสมอฝ้าย หนอนกระทู้หอม เป็นต้น ส่วนโรคที่ระบาดทำลายกระเจี๊ยบเขียว ได้แก่ โรคใบจุด โรคฝักจุดหรือฝักลาย โรคแอนแทรกโนส โรคเส้นใบเหลือง โดยเฉพาะอย่างยิ่งโรคเส้นใบเหลืองซึ่งมีเชื้อไวรัสในกลุ่มเจมินิ (geminivirus group) เป็นสาเหตุ แพร่กระจายโดยมีแมลงหวี่ขาวยาสูบ (*Bemisia tabaci*) เป็นพาหะ

งานวิจัยนี้มุ่งเน้นศึกษาหาวิธีการป้องกันกำจัดศัตรูพืช ในพืชที่มีการตรวจพบสารพิษตกค้างสูง ได้แก่ กระเจี๊ยบเขียว เพื่อหาสารสกัดพืชที่สามารถทดแทนการใช้สารเคมีการเกษตร ที่มีประสิทธิภาพในการป้องกันควบคุมศัตรูพืชไม่ให้เกิดการระบาดหรือทำให้ผลผลิตเกิดความเสียหาย ในงานวิจัยนี้เราใช้สารสกัดสะเดา ว่านน้ำ และหางไหล ในการทดสอบประสิทธิภาพต่อแมลงศัตรูพืชและแมลงศัตรูธรรมชาติในแปลงกระเจี๊ยบเขียวอินทรีย์

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

7. วิธีดำเนินการ

อุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องแก้ว และสารเคมี

1. เครื่องชั่งไฟฟ้าทศนิยม 2 และ 4 ตำแหน่ง
2. เครื่องแก้วชนิดต่างๆ เช่น บีกเกอร์ กระบอกตวง ขวดวัดปริมาตร ปิเปต เป็นต้น
3. เครื่อง HPLC (High Performance Thin Layer Chromatography) ยี่ห้อ Agilent รุ่น HP1200
4. เครื่อง Gas Chromatograph-mass spectrometer (GC-MS) ยี่ห้อ Agilent รุ่น 6890N
5.

วิธีการ

เก็บตัวอย่างแมลงศัตรูพืชและแมลงศัตรูธรรมชาติที่พบในแปลงปลูกกระเจี๊ยบเขียวในระบบอินทรีย์ในพื้นที่ภาคกลาง ที่พบมาทำการทดสอบกับสารสกัดพืช ได้แก่ สะเดา ว่านน้ำ และหางไหล ในห้องปฏิบัติการ เพื่อเปรียบเทียบประสิทธิภาพของสารสกัดพืชทั้ง 3 ชนิดที่อัตราความเข้มข้นต่างๆ กับแมลงศัตรูกระเจี๊ยบเขียวและแมลงศัตรูธรรมชาติแต่ละชนิด

ขั้นตอนที่ 1 ทดสอบสารสกัดพืชที่อัตราความเข้มข้นต่างๆ กับแมลงศัตรูพืช 6 ชนิด

วางแผนการทดลองแบบ CRD 4 ซ้ำ 6 กรรมวิธี (10 ตัวต่อซ้ำ) มีอัตราความเข้มข้นสารสกัดพืช 5 ระดับ เป็นกรรมวิธี และกรรมวิธีควบคุม ทดสอบกับแมลงศัตรูพืชสำคัญ 6 ชนิด ได้แก่ หนอนกระทู้หอม หนอนเจาะสมอฝ้าย หนอนกระทู้ผัก เพลี้ยจักจั่นฝ้าย เพลี้ยไฟ และแมลงหวี่ขาว

ขั้นตอนที่ 2 ทดสอบสารสกัดจากหางไหล ที่อัตราความเข้มข้นต่างๆกับแมลงศัตรูธรรมชาติ 1 ชนิด

วางแผนการทดลองแบบ CRD 6 กรรมวิธี 4 ซ้ำ (10 ตัวต่อซ้ำ) มีอัตราความเข้มข้นสารสกัดพืช 5 ระดับ เป็นกรรมวิธี และกรรมวิธีควบคุม ทดสอบกับแมลงศัตรูธรรมชาติ 1 ชนิดคือ แตนเบียนไมโครฟิทิส

วิธีปฏิบัติการทดลอง

1. สำรวจและเก็บตัวอย่างเนื้อในเมล็ดสะเดา ว่านน้ำและหางไหล โดยตัวอย่างเนื้อในเมล็ดสะเดาได้จากจังหวัดสุพรรณบุรี ตัวอย่างว่านน้ำได้จากจังหวัดนนทบุรี และตัวอย่างหางไหลได้จากจังหวัดชลบุรี (ภาพที่ 1)

กรมวิชาการเกษตร

(ก) เมล็ดสะเดา (ข) ว่านน้ำ (ค) รากหางไหล

ภาพที่ 1 ลักษณะของเมล็ดสะเดา (ก) ว่านน้ำ (ข) และรากหางไหล (ค)

2. เตรียมตัวอย่างเนื้อในเมล็ดสะเดา ว่านน้ำและหางไหล โดยการบดหรือสับให้ละเอียด (ภาพที่ 2) สกัดตัวอย่างโดยใช้ตัวทำละลาย 2 ชนิด คือ น้ำและเอทานอล 30 เปอร์เซ็นต์ ด้วยการแช่ทิ้งไว้เป็นเวลา 24 ชั่วโมง นำมากรองผ่านกระดาษกรองเบอร์ 1 เพื่อแยกกากออก จากนั้นนำส่วนสารละลายที่ได้มาทดสอบประสิทธิภาพต่อไป

(ก) เมล็ดสะเดาบด (ข) ว่านน้ำบด (ค) รากหางไหลบด

ภาพที่ 2 ตัวอย่างเมล็ดสะเดา ว่านน้ำและหางไหล

3. วิเคราะห์หาปริมาณสารสำคัญดังนี้

สารสกัดสะเดา : วิเคราะห์ปริมาณอะซาดิแรคติน โดยวิธี HPLC (High pressure liquid chromatography) โดยมีสภาวะของเครื่องมือดังนี้

Column	: HiQsil C18HS 100A ความยาว 250 มิลลิเมตร เส้นผ่านศูนย์กลาง 4.6 มิลลิเมตร สารเคลือบหนา 5 ไมโครเมตร
Flow rate	: 1.0 มิลลิลิตรต่อนาที
Mobile Phase	: water : acetronitile (60:40)
Wavelenght	: 214 นาโนเมตร

กรมวิชาการเกษตร

Temperature : 40 องศาเซลเซียส

Injection volume : 10 ไมโครลิตร

สารสกัดว่านน้ำ : วิเคราะห์ปริมาณเบต้า-อะซาโรน โดยวิธี GC-MS (Gas chromatography-Mass spectroscopy) โดยมีสภาวะของเครื่องมือดังนี้

Column : RTx-5 W/Integra-Guard capillary column (Restek)
30 m x 0.25 mm, film thickness 0.25 µm

Temperature : Injector 200 องศาเซลเซียส Mass transfer line 280 องศาเซลเซียส

Column oven : Initial 50 องศาเซลเซียส initial time 1 นาที rate 5 องศาเซลเซียสต่อนาที final temp 230 องศาเซลเซียส final time 10 นาที solvent delay 4 นาที

Energy ion source : 70eV, EI mode

Mass range : 40-500 amu

Injection volume : 1 ไมโครลิตร

Carrier gas : Helium 1 มิลลิลิตรต่อนาที

สารสกัดหางไหล : วิเคราะห์ปริมาณโรติโนน โดยวิธี HPLC (High pressure liquid chromatography) โดยมีสภาวะของเครื่องมือดังนี้

Column : HiQsil C18HS 100A ความยาว 250 มิลลิเมตร เส้นผ่านศูนย์กลาง 4.6 มิลลิเมตร สารเคลือบหนา 5 ไมโครเมตร

Flow rate : 1.0 มิลลิลิตรต่อนาที

Mobile Phase : water : methanol (25:75)

Wavelenght : 290 นาโนเมตร

Temperature : 40 องศาเซลเซียส

Volume injectioned : 10 ไมโครลิตร

4. สำรวจและเก็บตัวอย่างชนิดแมลงศัตรูพืชและแมลงศัตรูธรรมชาติในแปลงปลูกกระเจี๊ยบเขียวในจังหวัดพื้นที่ภาคกลาง

5. เก็บตัวอย่างแมลงแต่ละชนิดที่พบในแปลงปลูกกระเจี๊ยบเขียวให้ได้ตามจำนวนที่เพียงพอสำหรับการทดสอบ โดยนำมาตรวจจำแนกชนิดก่อน และทดสอบกับสารสกัดพืชแต่ละชนิดที่ห้องปฏิบัติการ

6. ทำการทดสอบสารสกัดพืชกับแมลงแต่ละชนิด ตามกรรมวิธีด้วยวิธีการที่เหมาะสมในการใช้สารสกัดพืชกับแมลงแต่ละชนิด ได้แก่ สะเดา และว่านน้ำ ใช้วิธีการจุ่มใบพืชในสารสกัดแล้วปล่อยแมลงศัตรูพืชกิน และหางไหลใช้วิธีการพ่นสารลงบนตัวแมลงโดยตรง ทำทดสอบกับแมลงแต่ละชนิด 4 ซ้ำ ซ้ำละ 10 ตัว ในแต่ละอัตราความเข้มข้นตามกรรมวิธี

กรมวิชาการเกษตร

7. สำหรับศัตรูธรรมชาติทดสอบกับสารสกัดจากหางไหล โดยวิธีการพ่นลงบนตัวแมลงโดยตรง ทดสอบกับแมลง ชนิดละ 4 ซ้ำ ซ้ำละ 10 ตัว ในแต่ละอัตราความเข้มข้นที่ใช้

8. ตรวจนับจำนวนแมลงที่ตายเนื่องจากสารสกัดพืชทุกๆ 6 ชั่วโมง

9. วิเคราะห์เปรียบเทียบประสิทธิภาพของสารสกัดพืชแต่ละชนิดที่อัตราความเข้มข้นต่างๆ ต่อแมลงศัตรูพืชแต่ละชนิด ด้วยวิธีการ ANOVA โปรแกรม IRRISTAT

การบันทึกข้อมูล

- บันทึกชนิดแมลงศัตรูพืช ศัตรูธรรมชาติที่พบในแปลงปลูกถั่วฝักยาว
- บันทึกจำนวนแมลงที่ตายจากการทดสอบแต่ละกรรมวิธี

เวลาและสถานที่

ระยะเวลา ตุลาคม 2561 - กันยายน 2563

สถานที่ทดลอง 1. กลุ่มงานวิจัยวัตถุมีพิษการเกษตรจากสารธรรมชาติ กองวิจัยพัฒนาปัจจัยการผลิตทางการเกษตร

2. แปลงปลูกกระเจี๊ยบเขียวของเกษตรกรพื้นที่ภาคกลาง

8. ผลการทดลองและวิจารณ์

1. วิเคราะห์หาปริมาณสารสำคัญดังนี้

วิเคราะห์ปริมาณสารสำคัญอะซาดิแรคติน ในสารสกัดสะเดา ด้วยวิธี HPLC เทียบกับสารมาตรฐานพบว่าสารสกัดสะเดาด้วยน้ำพบปริมาณสารอะซาดิแรคตินตั้งแต่ 0.007-0.03 เปอร์เซ็นต์น้ำหนักต่อปริมาตร (% w/v) และสารสกัดสะเดาด้วยเอทานอล 30 เปอร์เซ็นต์ พบปริมาณสารอะซาดิแรคตินตั้งแต่ 0.03-0.075 (ภาพที่ 3)

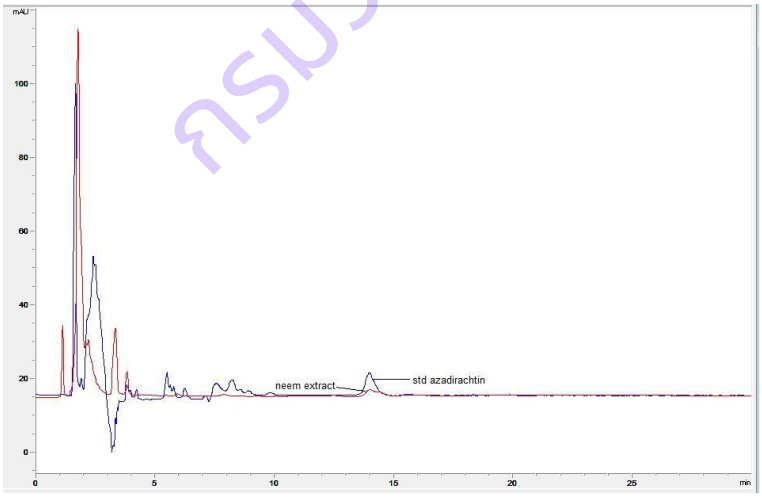

ภาพที่ 3 การวิเคราะห์สารสำคัญอะซาดิแรคตินในสารสกัดสะเดาเทียบกับสารมาตรฐานด้วยวิธี HPLC

วิเคราะห์ปริมาณสารโรติโนน ในสารสกัดหางไหล ด้วยวิธี HPLC เทียบกับสารมาตรฐาน พบว่าสารสกัดหางไหลที่สกัดด้วยน้ำ พบปริมาณโรติโนนตั้งแต่ 0.41-10.63 มิลลิกรัมต่อลิตร และสารสกัดหางไหลด้วยเอทานอล 30 เปอร์เซ็นต์ พบปริมาณโรติโนนตั้งแต่ 1.99-147.60 มิลลิกรัมต่อลิตร (ภาพที่ 4)

กรมวิชาการเกษตร

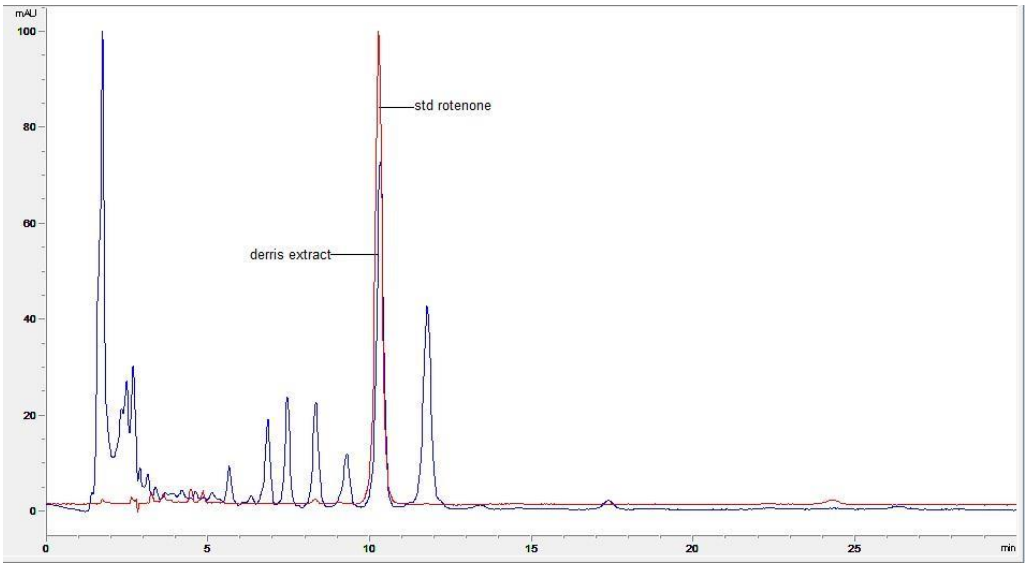

ภาพที่ 4 การวิเคราะห์สารสำคัญโรติโนนในสารสกัดหางไหลเทียบกับสารมาตรฐานด้วยวิธี HPLC

วิเคราะห์ปริมาณสารอาซาโรนในสารสกัดว่านน้ำ ด้วยวิธี GC-MS เทียบกับสารมาตรฐาน พบว่าสารสกัดว่านน้ำที่สกัดด้วยน้ำ พบปริมาณอาซาโรนตั้งแต่ 11.65-1,232 มิลลิกรัมต่อลิตร และสารสกัดว่านน้ำด้วยเอทานอล 30 เปอร์เซ็นต์ พบปริมาณอาซาโรนตั้งแต่ 190.27-7,646 มิลลิกรัมต่อลิตร (ภาพที่ 5 และ ภาพที่ 6)

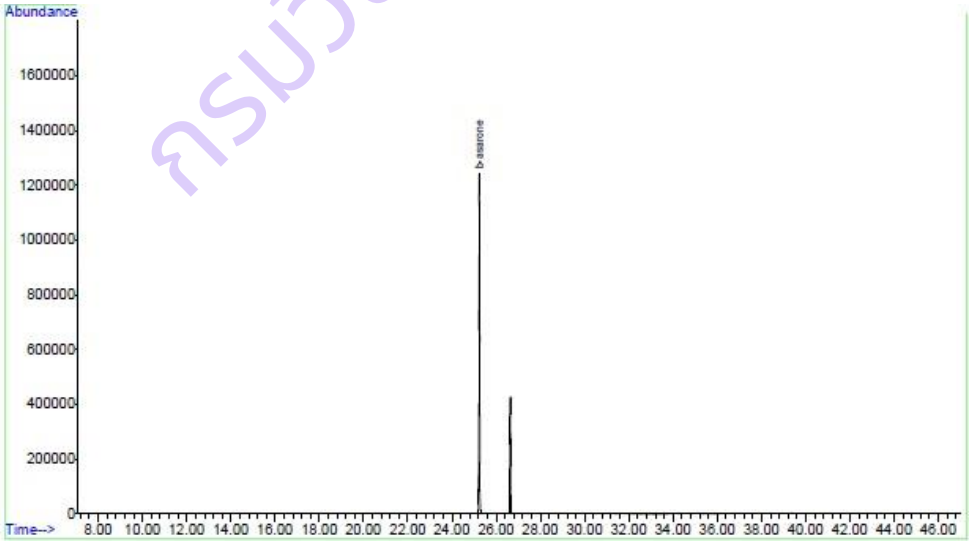

ภาพที่ 5 โครมาโทแกรมของสารมาตรฐานอาซาโรนเมื่อวิเคราะห์ด้วย GC-MS

กรมวิชาการเกษตร

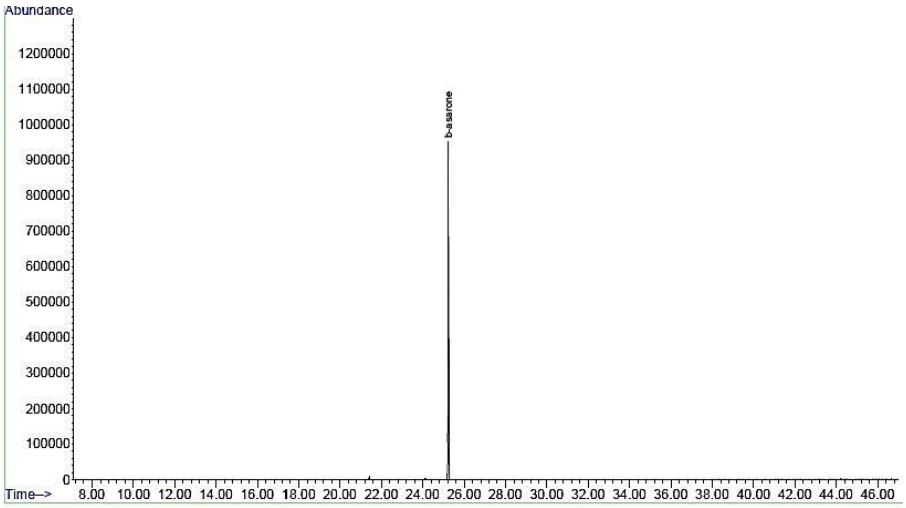

ภาพที่ 6 โครมาโทแกรมของสาร4อาซาโรนในสารสกัดว่านน้ำเมื่อวิเคราะห์ด้วย GC-MS

2. จากการสำรวจและเก็บตัวอย่างแมลงศัตรูพืชในแปลงกระเจี๊ยบเขียวในระบบอินทรีย์ที่ อ.สองพี่น้อง จ.สุพรรณบุรี พบเพลี้ยจักจั่นฝ้าย (ภาพที่ 7) เมื่อนำมาทดสอบในห้องปฏิบัติการ พบว่าตัวอ่อนของเพลี้ยจักจั่นฝ้ายสามารถเจริญเติบโตพัฒนาเป็นตัวเต็มวัยได้ และสามารถเพิ่มปริมาณโดยการผสมพันธุ์ตามธรรมชาติในห้องปฏิบัติการได้ (ภาพที่ 8)

นำสารสกัดสะเดา ว่านน้ำ และหางไหลที่สกัดด้วยน้ำและเอทานอล 30 เปอร์เซ็นต์ มาวิเคราะห์ปริมาณสารสำคัญ พบว่าปริมาณสารอะซาดิแรคตินในสารสกัดสะเดาด้วยน้ำ อยู่ในช่วงระหว่าง 0.001-0.005 เปอร์เซ็นต์น้ำหนักต่อปริมาตร (% w/v) และปริมาณอะซาดิแรคตินในสารสกัดสะเดาด้วยเอทานอล 30 เปอร์เซ็นต์ มีค่าอยู่ระหว่าง 0.0045-0.009 เปอร์เซ็นต์น้ำหนักต่อปริมาตร (% w/v) ปริมาณสารโรติโนนในสารสกัดหางไหลด้วยน้ำมีค่าอยู่ระหว่าง 0.41-3.19 มิลลิกรัมต่อลิตร และปริมาณสารโรติโนนในสารสกัดหางไหลด้วยเอทานอล 30 เปอร์เซ็นต์ มีค่าอยู่ระหว่าง 1.99-45.39 มิลลิกรัมต่อลิตร สำหรับปริมาณสารอาซาโรนในสารสกัดว่านน้ำที่สกัดด้วยน้ำ พบอาซาโรนอยู่ระหว่าง 11.65-357.23 มิลลิกรัมต่อลิตร และปริมาณสารอาซาโรนในสารสกัดว่านน้ำด้วยเอทานอล 30 เปอร์เซ็นต์ พบอาซาโรนมีค่าอยู่ระหว่าง 190.27-2,305.85 มิลลิกรัมต่อลิตร

เมื่อนำสารสกัดข้างต้นมาทดสอบประสิทธิภาพเบื้องต้นต่อตัวอ่อนของเพลี้ยจักจั่นฝ้าย โดยใช้ความเข้มข้น 0.5 2.5 5 10 และ 15 เปอร์เซ็นต์น้ำหนักต่อปริมาตร (% w/v) และกรรมวิธีควบคุม วางแผนการทดลองแบบ CRD 6 กรรมวิธี 4 ซ้ำ (10 ตัวต่อซ้ำ) พบว่าสารสกัดสะเดา ว่านน้ำ และหางไหล ด้วยน้ำ ที่ความเข้มข้นของสารสกัด 15 เปอร์เซ็นต์ ทำให้เพลี้ยจักจั่นฝ้ายตายดีที่สุด รองลงมาคือ สารสกัดที่ความเข้มข้น 10 5 2.5 และ 0.5 เปอร์เซ็นต์ ตามลำดับ (ตารางที่ 1) เช่นเดียวกับสารสกัดสะเดา ว่านน้ำ และหางไหล ด้วยเอทานอล 30 เปอร์เซ็นต์ ที่ความเข้มข้นของสารสกัด 15 เปอร์เซ็นต์ ทำให้เพลี้ยจักจั่นฝ้ายตายดีที่สุด รองลงมาคือ สารสกัดที่ความเข้มข้น 10 5 2.5 และ 0.5 เปอร์เซ็นต์ ตามลำดับ (ตารางที่ 2)

ตารางที่ 1 ผลทดสอบประสิทธิภาพเบื้องต้นของสารสกัดสะเดา ว่านน้ำ และหางไหล ด้วยน้ำต่อตัวอ่อนของเพลี้ยจักจั่นฝ้าย

กรรมวิธี	เปอร์เซ็นต์การตายของตัวอ่อนของเพลี้ยจักจั่นฝ้าย (% Corrected mortality)		
	สารสกัดสะเดา	สารสกัดว่านน้ำ	สารสกัดหางไหล
1. กรรมวิธีควบคุมน้ำ	-	-	-
2. สารสกัดเข้มข้น 0.5 เปอร์เซ็นต์	9e	8e	5d
3. สารสกัดเข้มข้น 2.5 เปอร์เซ็นต์	15d	13d	10c
4. สารสกัดเข้มข้น 5 เปอร์เซ็นต์	30c	32c	28b
5. สารสกัดเข้มข้น 10 เปอร์เซ็นต์	61b	64b	59a
6. สารสกัดเข้มข้น 15 เปอร์เซ็นต์	75a	77a	63a
%CV	5.5	6.0	12.3

หมายเหตุ ตัวเลขที่ตามหลังด้วยตัวอักษรเหมือนกันในแต่ละคอลัมน์ไม่แตกต่างกันทางสถิติโดยการวิเคราะห์ DMRT ที่ระดับความเชื่อมั่น 95%

ตารางที่ 2 ผลทดสอบประสิทธิภาพเบื้องต้นของสารสกัดสะเดา ว่านน้ำ และหางไหล ด้วยเอทานอล 30 เปอร์เซ็นต์ ต่อตัวอ่อนของเพลี้ยจักจั่นฝ้าย

กรรมวิธี	เปอร์เซ็นต์การตายของตัวอ่อนของเพลี้ยจักจั่นฝ้าย (% Corrected mortality)		
	สารสกัดสะเดา	สารสกัดว่านน้ำ	สารสกัดหางไหล
1. กรรมวิธีควบคุมน้ำ	-	-	-
2. สารสกัดเข้มข้น 0.5 เปอร์เซ็นต์	20c	21d	18d
3. สารสกัดเข้มข้น 2.5 เปอร์เซ็นต์	52b	43c	22c
4. สารสกัดเข้มข้น 5 เปอร์เซ็นต์	99a	86b	47b
5. สารสกัดเข้มข้น 10 เปอร์เซ็นต์	100a	95a	75a
6. สารสกัดเข้มข้น 15 เปอร์เซ็นต์	100a	98a	78a
%CV	12.3	19.8	15.7

หมายเหตุ ตัวเลขที่ตามหลังด้วยตัวอักษรเหมือนกันในแต่ละคอลัมน์ไม่แตกต่างกันทางสถิติโดยการวิเคราะห์ DMRT ที่ระดับความเชื่อมั่น 95%

กรมวิชาการเกษตร

ภาพที่ 7 เพลี้ยจักจั่นฝ้ายที่เจอในแปลงกระเจี๊ยบเขียวอินทรีย์

กรมวิชาการเกษตร

ภาพที่ 8 การเลี้ยงเพลี้ยจักจั่นฝ้ายในห้องปฏิบัติการ

3. จากการสำรวจและเก็บตัวอย่างแมลงศัตรูพืชในแปลงกระเจี๊ยบเขียวระบบอินทรีย์ที่ อ.สองพี่น้อง จ.สุพรรณบุรี พบหนอนสไปนี หรือหนอนหนาม *(Earias fabia)* เข้าทำลายฝักกระเจี๊ยบ (ภาพที่ 9) จึงเก็บตัวอย่างของหนอนสไปนีมาเพิ่มปริมาณโดยการผสมพันธุ์ตามธรรมชาติในห้องปฏิบัติการ (ภาพที่ 10) พบว่าไม่สามารถเพิ่มปริมาณหนอนสไปนีได้ จึงไม่สามารถทดสอบประสิทธิภาพเบื้องต้นของสารสกัดต่อหนอนสไปนีได้

ภาพที่ 9 หนอนสไปนีที่เข้าทำลายฝักกระเจี๊ยบเขียวในแปลงเกษตรกร

ภาพที่ 10 การเลี้ยงหนอนสไปนีในห้องปฏิบัติการและลักษณะของตัวเต็มวัยและไข่ของหนอนสไปนี

4. จากการสำรวจและเก็บตัวอย่างแมลงศัตรูพืชในแปลงกระเจี๊ยบเขียวที่ อ.สองพี่น้อง จ.สุพรรณบุรี พบหนอนกระทู้ผัก เข้าทำลายยอดกระเจี๊ยบ จึงเก็บตัวอย่างหนอนกระทู้ผักในแปลงกระเจี๊ยบอินทรีย์มาเลี้ยงและเพิ่มปริมาณในห้องปฏิบัติการ พบว่าสามารถเจริญเติบโตและพัฒนาเป็นตัวเต็มวัยได้ และสามารถเพิ่มปริมาณโดยการผสมพันธุ์ตามธรรมชาติในห้องปฏิบัติการได้ และทำการทดสอบประสิทธิภาพเบื้องต้นของสารสกัดสะเดาที่สกัดด้วยน้ำและด้วย 30 เปอร์เซ็นต์เอทานอล ต่อหนอนกระทู้ผักเบื้องต้นด้วยวิธีจุ่มใบ (leaf dipping method) (ภาพที่ 11)

กรมวิชาการเกษตร

วางแผนการทดลองแบบ CRD 6 กรรมวิธี 4 ซ้ำ (10 ตัวต่อซ้ำ) มีอัตราความเข้มข้นสารสกัดพืช 5 ระดับ เป็นกรรมวิธี โดยใช้ความเข้มข้น 10 20 30 40 และ 50 เปอร์เซ็นต์น้ำหนักต่อปริมาตร (% w/v) และกรรมวิธีควบคุม (ภาพที่ 12) พบว่า สารสกัดสะเดาด้วยน้ำทำให้หนอนกระทู้ผักตายที่ 65.5 62.5 60.0 55.0และ 49.5 เปอร์เซ็นต์ ตามลำดับ ส่วนสารสกัดสะเดาด้วยเอทานอล 30 เปอร์เซ็นต์ ทำให้หนอนกระทู้ผักตายที่ 79.5 75.0 68.0 59.5 และ 60.0เปอร์เซ็นต์ ตามลำดับ (ตารางที่ 3) จะสังเกตได้ว่าสารสกัดสะเดาด้วยเอทานอล 30 เปอร์เซ็นต์ มีอัตราการตายของหนอนกระทู้ผักสูงกว่าการสกัดด้วยน้ำ เนื่องจากเอทานอลสามารถสกัดสารสำคัญอะซาดิแรคตินออกมาได้ดีกว่าน้ำโดยดูได้จากการวิเคราะห์ปริมาณสารอะซาดิแรคตินในสารสกัดสะเดาด้วยน้ำ พบว่าอยู่ในช่วงระหว่าง 0.009-0.03 เปอร์เซ็นต์น้ำหนักต่อปริมาตร (% w/v) แต่ปริมาณอะซาดิแรคตินในสารสกัดสะเดาด้วยเอทานอล 30 เปอร์เซ็นต์ มีค่าอยู่ระกว่า 0.03-0.07 เปอร์เซ็นต์น้ำหนักต่อปริมาตร (% w/v)

ภาพที่ 11 วิธีจุ่มใบ (leaf dipping method) ในการทดสอบประสิทธิภาพเบื้องต้นของสารสกัดสะเดา

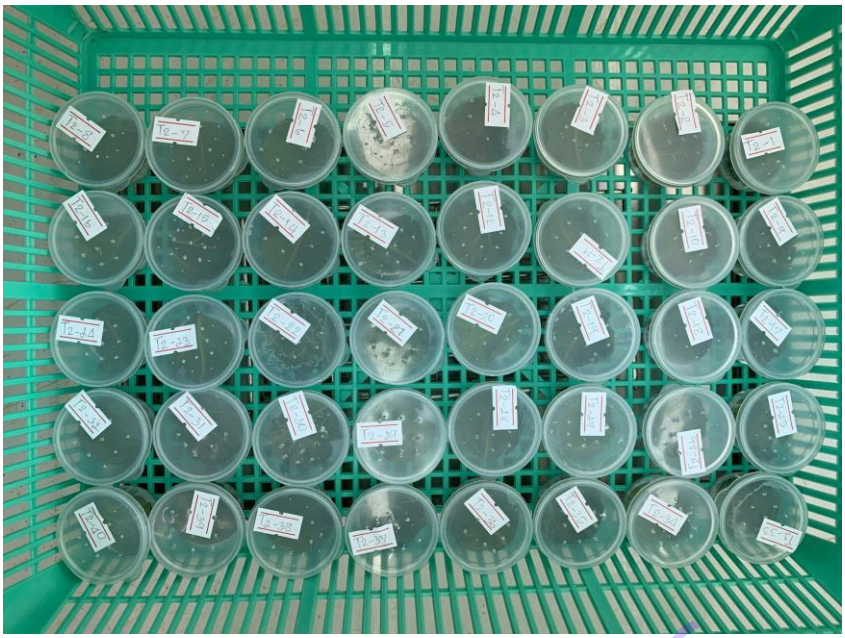

ภาพที่ 12 การทดสอบประสิทธิภาพเบื้องต้นของสารสกัดสารสกัดสะเดาต่อหนอนกระทู้ผัก

ตารางที่ 3 ผลทดสอบประประสิทธิภาพเบื้องต้นของสารสกัดสารสกัดสะเดา ต่อหนอนกระทู้ผัก

กรรมวิธี	% การตายของหนอนกระทู้ผัก (% Corrected mortality)	
	สารสกัดสะเดาด้วยน้ำ	สารสกัดสะเดาด้วย30% เอทานอล
1. กรรมวิธีควบคุมน้ำ	-	-
2. สารสกัดเข้มข้น 10 เปอร์เซ็นต์	49.5b	60.0c
3. สารสกัดเข้มข้น 20 เปอร์เซ็นต์	55.0ab	59.5c
4. สารสกัดเข้มข้น 30 เปอร์เซ็นต์	60.0a	68.0b
5. สารสกัดเข้มข้น 40 เปอร์เซ็นต์	62.5a	75.0a
6. สารสกัดเข้มข้น 50 เปอร์เซ็นต์	65.5a	79.5a
%CV	11.8	6.2

หมายเหตุ ตัวเลขที่ตามหลังด้วยตัวอักษรเหมือนกันในแต่ละคอลัมน์ไม่แตกต่างกันทางสถิติโดยการวิเคราะห์ DMRT ที่ระดับความเชื่อมั่น 95%

5. นำสารสกัดว่านน้ำที่สกัดด้วยน้ำและเอทานอล 30 เปอร์เซ็นต์ มาวิเคราะห์ปริมาณสารสำคัญอาซาโรนในสารสกัดว่านน้ำ พบว่าสารสกัดว่านน้ำด้วยเอทานอล 30 เปอร์เซ็นต์ มีปริมาณอาซาโรน 3,710-7,646 มิลลิกรัมต่อลิตร ซึ่งมากกว่าสารสกัดว่านน้ำด้วยน้ำ มีปริมาณอาซาโรนที่ 245-1,232 มิลลิกรัมต่อลิตร และนำสารสกัดดังกล่าวมา

กรมวิชาการเกษตร

ทดสอบประสิทธิภาพต่อหนอนกระทู้ผักเบื้องต้นด้วยวิธีจุ่มใบ (leaf dipping method) วางแผนการทดลองแบบ CRD 6 กรรมวิธี 4 ซ้ำ (10 ตัวต่อซ้ำ) มีอัตราความเข้มข้นสารสกัดพืช 5 ระดับ เป็นกรรมวิธี โดยใช้ความเข้มข้น 10 20 30 40 และ 50 เปอร์เซ็นต์น้ำหนักต่อปริมาตร (% w/v) และกรรมวิธีควบคุม พบว่าสารสกัดว่านน้ำที่สกัดด้วยน้ำ ทำให้หนอนกระทู้ผักตาย 1.0 2.0 5.0 3.0 และ 3.0 ตามลำดับ สารสกัดว่านน้ำที่สกัดด้วยเอทานอล 30 เปอร์เซ็นต์ ทำให้หนอนกระทู้ผักตาย 1.0 3.0 19.0 25.0 และ 30.0 (ตารางที่ 4)

ตารางที่ 4 ผลทดสอบประประสิทธิภาพเบื้องต้นของสารสกัดว่านน้ำ ต่อหนอนกระทู้ผัก

กรรมวิธี	% การตายของหนอนกระทู้ผัก (% Corrected mortality)	
	สารสกัดว่านน้ำด้วยน้ำ	สารสกัดว่านน้ำด้วย30% เอทานอล
1. กรรมวิธีควบคุมน้ำ	-	-
2. สารสกัดเข้มข้น 10 เปอร์เซ็นต์	1c	1c
3. สารสกัดเข้มข้น 20 เปอร์เซ็นต์	2bc	3c
4. สารสกัดเข้มข้น 30 เปอร์เซ็นต์	5a	19b
5. สารสกัดเข้มข้น 40 เปอร์เซ็นต์	3b	25ab
6. สารสกัดเข้มข้น 50 เปอร์เซ็นต์	3b	30a
%CV	29.2	29.3

หมายเหตุ ตัวเลขที่ตามหลังด้วยตัวอักษรเหมือนกันในแต่ละคอลัมน์ไม่แตกต่างกันทางสถิติโดยการวิเคราะห์ DMRT ที่ระดับความเชื่อมั่น 95%

6. นำสารสกัดหางไหลที่สกัดด้วยน้ำและเอทานอล 30 เปอร์เซ็นต์มาตรวจวิเคราะห์ปริมาณสารสำคัญโรติโนนในสารสกัดหางไหล พบว่า สารสกัดหางไหลด้วยเอทานอล 30 เปอร์เซ็นต์ มีปริมาณโรติโนน 38.24-147.60 มิลลิกรัมต่อลิตร ซึ่งมีปริมาณโรติโนนมากกว่าสารสกัดหางไหลด้วยน้ำ พบที่ 6.08-10.63 มิลลิกรัมต่อลิตร และนำสารสกัดดังกล่าวมาทดสอบประสิทธิภาพ ต่อหนอนกระทู้ผักเบื้องต้นด้วยวิธีจุ่มใบ (leaf dipping method) วางแผนการทดลองแบบ CRD 6 กรรมวิธี 4 ซ้ำ (10 ตัวต่อซ้ำ) มีอัตราความเข้มข้นสารสกัดพืช 5 ระดับ เป็นกรรมวิธี โดยใช้ความเข้มข้น 10 20 30 40 และ 50 เปอร์เซ็นต์น้ำหนักต่อปริมาตร (% w/v) และกรรมวิธีควบคุม พบว่า สารสกัดหางไหลด้วยน้ำ ทำให้หนอนกระทู้ผักตาย 2.0 3.0 6.0 5.0 และ 11.5 เปอร์เซ็นต์ ตามลำดับ ส่วนสารสกัดหางไหลด้วยเอทานอล 30 เปอร์เซ็นต์ ทำให้หนอนกระทู้ผักตาย 5.0 10.0 19.0 30.0 และ 31.5 เปอร์เซ็นต์ (ตารางที่ 5)

กรมวิชาการเกษตร

ตารางที่ 5 ผลทดสอบประประสิทธิภาพเบื้องต้นของสารสกัดหางไหล ต่อหนอนกระทู้ผัก

กรรมวิธี	% การตายของหนอนกระทู้ผัก (% Corrected mortality)	
	สารสกัดหางไหลด้วยน้ำ	สารสกัดหางไหลด้วย30% เอทานอล
1. กรรมวิธีควบคุมน้ำ	-	-
2. สารสกัดเข้มข้น 10 เปอร์เซ็นต์	2d	5d
3. สารสกัดเข้มข้น 20 เปอร์เซ็นต์	3cd	10c
4. สารสกัดเข้มข้น 30 เปอร์เซ็นต์	6b	19b
5. สารสกัดเข้มข้น 40 เปอร์เซ็นต์	5bc	30a
6. สารสกัดเข้มข้น 50 เปอร์เซ็นต์	11.5a	31.5a
%CV	28.9	9.1

หมายเหตุ ตัวเลขที่ตามหลังด้วยตัวอักษรเหมือนกันในแต่ละคอลัมน์ไม่แตกต่างกันทางสถิติโดยการวิเคราะห์ DMRT ที่ระดับความเชื่อมั่น 95%

9. สรุปผลการทดลองและข้อเสนอแนะ

การทดสอบประสิทธิภาพสารสกัดพืช สะเดา ว่านน้ำ และหาง ต่อแมลงศัตรูพืช และแมลงศัตรูธรรมชาติที่พบในแปลงปลูกกระเจี๊ยบเขียวระบบอินทรีย์ วางแผนการทดลองแบบ CRD 4 ซ้ำ 5 กรรมวิธี ที่ความเข้มข้น 0.5 2.5 5 10 และ 15 เปอร์เซ็นต์น้ำหนักต่อปริมาตร (% w/v) จากผลการทดสอบสารสกัดสะเดา พบว่า มีประสิทธิภาพทำให้เพลี้ยจักจั่นฝ้ายตายระหว่าง 9-75เปอร์เซ็นต์ สารสกัดว่านน้ำ มีประสิทธิภาพทำให้เพลี้ยจักจั่นฝ้ายตายระหว่าง 8-77% และสารสกัดหางไหล มีประสิทธิภาพทำให้เพลี้ยจักจั่นฝ้ายตายระหว่าง 5-63 เปอร์เซ็นต์ การทดสอบประสิทธิภาพสารสกัดพืชทั้ง 3 ชนิดที่สกัดด้วยน้ำและ เอทานอล 30 เปอร์เซ็นต์ ต่อหนอนกระทู้ผัก โดย วางแผนการทดลองแบบ CRD 4 ซ้ำ 6 กรรมวิธี ที่ความเข้มข้น 10 20 30 40 และ 50 เปอร์เซ็นต์น้ำหนักต่อปริมาตร (% w/v) พบว่า สารสกัดสะเดาด้วยน้ำ และเอทานอล 30 เปอร์เซ็นต์ มีประสิทธิภาพทำให้หนอนกระทู้ผักตายระหว่าง 49.5-65.5 เปอร์เซ็นต์ และ 59.5-79.5 เปอร์เซ็นต์ ตามลำดับ สำหรับ สารสกัดว่านน้ำด้วยน้ำ และเอทานอล 30 เปอร์เซ็นต์ มีประสิทธิภาพทำให้หนอนกระทู้ผักตายระหว่าง 1-4% และ 1-30% ตามลำดับ และสารสกัดหางไหลด้วยน้ำ และเอทานอล 30 เปอร์เซ็นต์ ประสิทธิภาพทำให้หนอนกระทู้ผักตายระหว่าง 2-11.5 เปอร์เซ็นต์ และ 5-31.5 เปอร์เซ็นต์ ตามลำดับ เนื่องจากปัญหาเรื่องงบประมาณและการเกิดสถานการณ์โรคระบาดโควิด 19 จึงทำให้ไม่สามารถสำรวจแมลงศัตรูธรรมชาติและนำมาทดสอบกับสารสกัดพืชทั้ง 3 ชนิดได้ ดังนั้นควรที่จะทดสอบกับแมลงศัตรูธรรมชาติในแปลงกระเจี๊ยบเขียวระบบอินทรีย์เพื่อให้ทราบข้อมูลความเป็นพิษของสารสกัดชนิดต่างๆต่อแมลงศัตรูธรรมชาติ จึงจะสามารถสรุปได้ว่าควรใช้สารสกัดใดในการควบคุมแมลงศัตรูพืชในแปลงกระเจี๊ยบเขียวได้

กรมวิชาการเกษตร

10. การนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์

ผลการวิจัยนี้ สามารถใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการใช้สารสกัดพืช สะเดา ว่านน้ำ หางไหล ไปใช้ในการป้องกันและควบคุมแมลงศัตรูพืชในแปลงกระเจี๊ยบเขียวระบบอินทรีย์ และสามารถพัฒนาต่อยอดงานวิจัยเพื่อทำเป็นผลิตภัณฑ์ และนำไปใช้ในการปลูกพืชอินทรีย์ได้ อันเป็นการเพิ่มมูลค่าให้แก่พืชสมุนไพรหรือพืชท้องถิ่นของไทย และเพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาพืชสมุนไพรชนิดอื่นๆ

11. คำขอบคุณ -

12. เอกสารอ้างอิง

ขวัญชัย สมบัติศิริ. 2542. หลักการและวิธีการใช้สะเดาป้องกันและกำจัดแมลงศัตรูพืช. เอกสารเผยแพร่ทางวิชาการ โครงการเกษตรกู้ชาติ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ฉบับที่ 1 หน้า 32.

เทพ เชียงทอง และ วิจิตรา ภัคเกษม. 2520. สารประกอบเคมีบางอย่างที่มีในรากหนอนตายหยาก วารสารวิทยาศาสตร์ ปีที่ 31 เล่มที่ 11 หน้า 33-34.

มารศรี อุดมโชคและ อารมณ์ แสงวนิชย์. 2529.การใช้สารสกัดสาบเสือในแปลงปลูกผักคะน้า รายงานประจำปี กรมวิชาการเกษตร.8 หน้า.

มงคล แก้วเทพ. 2547. ว่านน้ำ สมุนไพรฆ่าแมลง, **จุลสารข้อมูลสมุนไพร**, 21(4), หน้า 8-14.

รักบ้านเกิด. 2551. สมุนไพรกำจัดศัตรูพืช. แหล่ง ที่มา: http://www.rakbankerd.com, 15 พฤศจิกายน 2555.

วินัย ปิติยนต์ และอารมย์แสงวนิชย์. 2540. การศึกษาสารสกัดจากหางไหล เพื่อใช้ในการควบคุมแมลงศัตรูพืช ในรายงานการประชุมวิชาการกองวัตถุมีพิษการเกษตร 2540 วันที่ 8-10 กรกฎาคม2540 ณ โรงแรมเฟสิกซ์เวอร์แคว จังหวัดกาญจนบุรี หน้า 84-92.

วีระพล จันทร์สวรรค์ สถาพร จิตตปาลพงค์ และนงนุช จันทรราช. 2536. ประสิทธิภาพของสารสกัดจาก หนอนตายหยากต่อเห็บโค. **ว.เกษตรศาสตร์ (วิทย์)** 27:336-340.

อัญชลี สงวนพงษ์. (2556). การผลิตและการใชสารสกัดสะเดาในการป้องกันและกำจัดแมลงศัตรูพืช. ปทุมธานี: โรงพิมพ์บริษทั ทริปเพิล้ กรุ๊ป จำกัด.

อารมย์แสงวนิชย์, ชัยพัฒน์ จิระธรรมจารี, เศรษฐพงศ์ เลขะวัฒนะ, ทวีพงษ์ สุวรรณ. 2537. สมุนไพรพื้นบ้านเพื่อการป้องกันกำจัดศัตรูพืช. หน้า 16-17.

อุดมศักดิ์ พรหมอินทร์. 2540. ผลของสารสกัดจากพืชบางชนิดต่อการยับยั้งการเจริญเติบโตของเชื้อรา *Paecilomyceslilacinus, Fusariumoxysporum, Sclerotiumrolfsii*. ปัญหาพิเศษ สาขาเคมีการเกษตร คณะเกษตร. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

Areekul, S.,P. Sinchaisri and S. Tigvatananon.1988. Effect of Thai Plant Extracts on Oriental Fruit Fly II Repellency Test. **Kasetsart J. (Nat. Sci.)** 22: 56-61.

Bhonde, S.B., S.G. Deshpande and R.N. Sharma. 1999.In vitro evaluation on inhibitory natureof some neem formulations against plant pathogenic fungi. **Hindustan Antibiot.Bull.** Feb-Nov. 41(1-4):22-4.

ลิขสิทธิ์กรมวิชาการเกษตร

Bjornstad K., Helander A., Hulten P. and Beck O. 2009. Bioanalytical Investigation of Asarone in connection with *Acorus calamus* Oil Intoxications, **Journal of Analytical Toxicology**, 33: 604-609.

Finney, D.J. 1971. Probit Analysis (3rd edition). **Cambridge University Press**, Cambridge, UK.

Isman, M.B. 1997. **Bioinsecticides Pesticides Outlook** Vol. 8(5):32-38.

Klaus,W. 1995.Biologically Active Ingredients.*In*: The Neem Tree Source of Unique Natural Products for Integrated Pest Management, Medicine, Industry and Other Purposes:Schmutterer,H.Ed., VCH VerlaggesellschaftmbH, Weinheim, Germany, pp. 372-373.

Koul O., Michael J., Smirle and Murray B. Isman. 1990. Asarones from *Acorus calamus* L. OIL Their Effect on Feeding Behavior and Dietary Utilization in *Peridroma saucia*. **Journal of Chemical Ecology**, 16: 1911-1920.

Rao N.S., Rajendran R. and Raguraman S. 2002. Anti-feedant and growth inhibitory effects of neem in combination with sweet-flag and pungam extracts on Okra shoot and fruit borer, *Earias vittella* (Fab), **Journal of Entomological Research**, 26: 233-238.

Trease G. E. and W.C. Evan. 1985.Pesticides of Natural Origin and Antibiotics.*In*Pharmarcognosy. **The Alder press**. Oxford, Great Britain. pp. 679-711.

Wafaa M.H., Rowida S.B. and Hussein A.H.S. 2017. Botanical insecticide as simple extractives for pest control, **Cogent Biology**, 3: 1-16.

Yao Y., Cai W., Yang C., Xue D. and Huang Y. 2008. Isolation and characterization of insecticidal activity of (Z)-asarone from *Acorus calamus* L., **Insect Science**, 15: 229-236.

กรมวิทยาศาสตร์